

לע"נ ר' יצחק זאב הלוי ז"ל
בן ר' אליעזר שלום הלוי ז"ל
לע"נ מרת לאה אלטע הדס ע"ה
בת ר' יעקב הלוי הי"ד

גליון מס' 602

המאמר שבת אורה

ראה

אזהרה המורה: העלון מיועד אך ורק לרציניים שיודעים את חשיבות התפילה, ובשעת התפילה לא מעיינים בעלון ובשאר דברים. לעילוי נשמת ר' דב בן ר' מאיר יוסף ז"ל

בהשקפה ראשונה

מאמרי השקפה, מוסר והנהגות

סיפר רבי ראובן קרלינשטיין זצ"ל: על מעשה חסד מופלא של "הרב מטשיבין" רבי דב בריש ויינדנפלד זצ"ל: ברחביה היה יהודי עני ומסכן בשם מגדל, ששכנע את עצמו שהוא יודע לשיר יפה. הוא התחיל להתחזק בכל מקום. הילדים ראו דבר כזה, והיתה להם "פרנסה" ברווח... התחילו לצחוק עליו ולחקות אותו... הרב מטשיבין שמע על המקרה והחליט לעזור לאותו יהודי מסכן. מה עשה? קרא לו לביתו וביקש שישיר לו, כי זה ממש מחיה אותו. כשגמר לשיר, נתן לו הרב מטבע ואמר שיבוא גם למחרת. וכך מידי יום היה היהודי מגיע לבית הרב, שר ומקבל מטבע. עד שיום אחד אמרו לו בני הבית: "ר' מגדל תשמע, מהיום תקבל מאיתנו מטבע בלי לשיר". עברו כמה ימים והרב ראה שהוא לא בא. שאל הרב למה הוא לא בא, ובני הבית סיפרו שהציעו לו לבוא ולקבל מטבע בלי לשיר. אמר הרב: "וכי את המטבע הוא צריך? הוא צריך לשיר, זה מה שמחיה אותו! תקראו לו מיד!" הביאו אותו, הכניסו אותו הביתה והוא שר לפני הרב. סיפר לי בחור שפגש את ר' מגדל הזה בבית הכנסת "זכרון משה" והלה אמר כי אין לו זמן, כי הוא צריך לרוץ לרב מטשיבין, השאלה היא כיצד לרב מטשיבין היה זמן לכך הרי סדר יומו היה כל כך עמוס! אבל לעשות חסד עם יהודי יש זמן! (יחי ראובן)

מסופר על רבי אברהם גניחובסקי זצ"ל שהיה ידוע כגאון במידות ובחסד. שעלה פעם לאושוויץ והיה שם רק מקום אחד ריק, ליד יהודי שאינו בריא בנפשו שתפס מקום וחצי, והודיע לרבי אברהם שיש כאן רק חצי מקום, ואמר לו רבי אברהם מיד, זה בסדר לי מספיק רבע מקום. ואותו אדם התחיל לפטפט כל מיני פטפוטי סרק, ורבי אברהם שומע ומחמיא לדבריו. אח"כ נגשו כמה אנשים ואמרו לרבי אברהם שאין זה כבוד התורה, וחפצים שיחליף עמם מקום, ולא הסכים רבי אברהם בשום אופן. וכאשר ראה רבי אברהם שהלה מגזים בפטפוטי אמר לו שהוא מאד עייף והוא הולך לישון ואם יש לו משהו מאד מאד חשוב שיעידנו. ובסיום הנסיעה חבקו רבי אברהם, ואמר לו בנעימות "כל כך נהנית לשבת לידך!" (אנן הסדר)

רבי איסר זלמן מלצר זצ"ל היה מספר על נדיב שהיה שונה מהרבה נדיבים, שרבים מהנדיבים באים לשלב מסוים שהם מתעייפים מלחץ, מרוב הבקשות לתרומות. אולם, אמר שהכיר נדיב אחד, הרב בנימין ביניש דניס מחרקוב זצ"ל, שהיה ניכר עליו שככל שהוסיף לתת היה חש יותר שמחה במצות הצדקה. בכל נתינה גברה ועלתה התלהבות נפשו עם הזכות הנפלאה של המצוה. (בדרך עץ החיים)

רבי יהודה צדקה זצ"ל (ראש ישיבת פורת יוסף): לחוש שמחה כל כך גדולה עד שהעני מרגיש שהוא עושה חסד לבעל הבית רעבוננו של רבי יהודה צדקה זצ"ל לאורחים, תפס מקום נכבד במסכת ההטבה והחסד שלו. בכל הזמנים השתדל שיעדו אורחים על שולחנו, הן בימות החול והן בשבתות וחגים. בכל אורח שנודמן לביתו ראה כעין מתנה טובה ששדרו לו מן השמים, כדורון מבית המלך. כשלא נודמן לו אורחים מעצמם, היה משתדל לתור ולחפש אחריהם, כמי שאינו יכול להסב בסעודה בלעדיהם. היה שש וצוהל למראה האורחים ומקדיש להם תשומת-לב מרובה לשרח בכל צורה אפשרית כדי להנעים להם את שהותם במחיצתו. הוא היה מתעניין מה חסר להם ואיזה מאכל יעריב לחיכם - כולו אומר "תתפק לרעב נפשך". האורחים שבאו בצליקורתו היו גורמים לו עונג ושמחה גלויים כה רב עד שהם הרגישו שהם גומלים לו חסד באירוחם הרבה יותר ממה שהוא גומל להם. (וזאת ליהודה)

במה שנוגע לעצמו, יש לאדם לבכר את הנשמה על הגוף. ואילו במה שנוגע לזולת - אין לוותר על הגוף, באשר צרכי הגוף של חבריו הם ענייני הנשמה של עצמו. (חזון איש)

פרשה ופירושה

לקט פירושים על פרשת השבוע

ראה אנכי נתן לַפְּנִימָה הַיּוֹם בְּרָכָה וְקָלָלָהּ: אֶת הַבְּרָכָה אֲשֶׁר תִּשְׁמְעוּ אֶל מִצְוֹת ה' אֱלֹהֵיכֶם צִרְיָה בִּיאֹר מֵה שִׁפְתָּה בְּלִשׁוֹן יָחִיד רִאשָׁה, וּמִסִּיּים בְּלִשׁוֹן רַבִּים אֲנִי נֹתֵן לַפְּנִימָה הַיּוֹם בְּרָכָה וְקָלָלָהּ, אֶת הַבְּרָכָה אֲשֶׁר תִּשְׁמְעוּ וְגו', וּכְבֵּר עִמְדוּ בִּזְהַר הַמַּפְרָשִׁים. ויש לומר, שבאמת היתה ראויה כל הפרשה ליכתב בלשון רבים, כיון שנאמרה לכל ישראל, אלא פתח בלשון יחיד בתחילה, להורות שיש בכלל זה אמירה לכל אחד ואחד באופן פרטי, אשר הרגשה זו מקבלת משנה תוקף, כאשר האדם יודע שיש התיחסות פרטית אליו. ומעשה היה בימי מלחמת העולם, בשעת ההפצצות, והיו הימים ימי ערב חג הסוכות, היה הרב מבריסק רבי יצחק זאב סולוביצ'יק זצ"ל טרוד כולו בחיפוש אחר 'הדסים מהודרים', כפי שהיה מהדר בכל שנה, והיה שם עמו אחד מגדולי התורה, ושאלו האם במצב כזה שהדעת נתונה לטרדות הקיום וההצלה, אין מקום לחקל מעט, ולהסתפק בהדסים הכשרים מעיקר הדין. והשיבו הרב מבריסק, הרי אם הבורא עולם היה אומר ליהודי שהוא דורש ממנו עכשיו באופן פרטי, רק דבר אחד, שיקח הדסים מהודרים, הרי ודאי כל אחד, אפי' כשהוא מצוי בעת מלחמה, היה מחפש הדסים הכי מהודרים, רק לנו אין הרגשה זו בשביל כמה מניעות. א. לא מרגישים שהקב"ה הוא בעצמו מצוה אותנו ב. שאמר זאת לכל כלל ישראל ג. זה לא המצוה היחידה ד. שצויה כן לפני אלפי שנים ה. שזה לא הפעם הראשונה והיחידה שאנו מצווים במצוה זו. אך התורה לימדתנו סיים הרב, שבכל מצוה ומצוה, צריך להרגיש כמו שהיה ציווי פרטי אליו היום. ודבר זה למדנו ממה שכתוב בפרשת קריאת שמע "והיו הדברים האלה [רק מצוה זאת] אשר אנכי נוקב"ה בכבודי ובעצמתי מצוך [רק אותך] היום" [ולא לפני אלפי שנים], ולכן כל יום יהיו בעיניך כחדשים, ואין שום הבדל בזה שנצטוו כבר בשנה שעברה. ואם היינו מרגישים כך בכל מצוה, לא היה לנו כל בעיה לקיים כל מצוה, אפילו במצב הכי קשה. (משלח רבי אליהו ברוך)

עֲשֹׂר תִּעָשֶׂר. "עשר בשביל שתחשער". (תענית ט, א). בטעם סגולת הצדקה להעשיר את בעליה, אמר רבי שמעון שקופ זצ"ל: כל שפע חומרי או רוחני הנידון לעולם, ניתן בעצם לכלל האומה הישראלית, ואילו האדם היחיד אינו אלא גזר הממונה על חלקו לנצל לטובת הכלל. דרכו של עולם הוא, שהממונה על אוצר הממשלה, אם ממלא תפקידו בנאמנות על אוצר קטן, מעלים אותו למשרה בכירה, לשמור על אוצר גדול, אף אם לא יצטיין במעלות אחרות אלא בזו בלבד. כמו כן להיפך, אם מועל בתפקידו, לא יועיל לו כל מעלותיו האחרות, והוא יוסר ממשמתו. כך באוצרות שמים הניתנים לאדם, אשר אם ממלא תפקיד הגוברות שלו נאמנה, ומעשר כספו כראוי, מעלים אותו בדרגה, על ידי שיתעשר ויתמנה על אוצר גדול יותר. זאת למען ימשיך לעשות רצון הבורא ולהטיב עם הכלל. ואף בקנייני החכמה והדעת קיים כלל זה, שכל אדם אינו אלא גזר על כשרונותיו וכוחותיו המיוחדים לו. לפיכך, אם יקדיש אדם מזמנו, ויואל לתרום מסגולתו ומחכמתו לכלל, ללמד תורה למי שראוי ללמד, או אז יזכה להתעלות למשרה רמה עוד יותר. לפי זה, מה שאמר "מתלמידי יותר מכולם", הרי מלבד הסגולה הטבעית שבדבר, יש בזה משום כח הצדקה והמעשר הרוחני. וכשם שמעשר כספים מעשיר את האדם, והעני הוא הגורם לכך, כך המעשר הרוחני מעשיר ברוחניות, ומתקיים בו "מתלמידי יותר מכולם". (פנינים משולחן נבזה)

נָתַן תָּתֵן לוֹ וְלֹא יֵרֶד לְבָבְךָ בְּתַתָּה לוֹ כִּי בִּגְלַל הַדָּבָר הַזֶּה יִבְרַךְ ה' הַצְדָּקָה נִמְשָׁלָה לזריעה, כדכתיב (הושע י, יב): "זרעו לכם לצדקה" וגו'. ויש להבין מדוע נמשלה דוקא לזריעה, ולא לאופן אחר של הרווחת ממון? אלא שאדם שהפסיד או איבד ממון, ולאחר מכן הרויח ממון אחר הרי מצטער הוא על מה שהפסיד אבל אם יזרע איש זרעים באדמה, ולאחר מכן יצמחו לא ייצר לו על מה שזרע והלך לאיבוד, כי אם לא היה זורע לו, כי בגלל הדבר הזה - בענין הצדקה. ועל כן אמר "ואל ירע לבבך בתתך לו, כי בגלל הדבר הזה" - בגלל הצדקה, היא הגורמת "כי יברכה ה'". (סדורו של שבת)

סיפור מההפטרה

הטו אֲזַנְכֶם וְלִכּוּ אֵלַי שְׁמִעוּ וְחַתִּי נִפְשְׁכֶם וְאֶכְרְתָה לָכֶם בְּרִית עוֹלָם חֲסִיד דָּוִד הַנְּאֻמָּנִים: סיפר רבי עזרא ברזל זצ"ל ששמע אישית מראש ישיבת פוניבז' רבי יוסף כהנמן זצ"ל כיצד התחיל אצלו העסקנות של משולח, היה זה כשהרב מפוניבז' היה חתן צעיר אברך כולל כשנפגש בתחנה המרכזית עם חמיו שהיה ראש ישיבה בפטרבורג, מתוך נימוס שאל הרב את חמיו, לאן פניו מועדות, השיבו, כי מאחר וכבר נמצא כאן בעיר, זו הודמנות לקפוץ לכמה גבירים, חתנו הצעיר הרב כהנמן, חש באי נוחות שאינו עוזר לו, והביע לפניו את רצונו העז לסייע בעדו, וכך אמר לו מוכן אני לסייע לישיבתך, תן לי מספר כתובות וגם אני אלך לאסוף, השיב חותנו באירוניה קלה, והרי ספק הוא אם הנך מסוגל לשמור כסף בארנקך, והנך רוצה ללכת לגדיבי עם הקשוחים להוציא מהם כסף, זה עדין לא לגילך, אך האברך החתן, הפציר בו שיאות להרשות לו ללכת לכל הפחות לגביר אחד, חותנו, נכנע והעביר לו פנקס קבלות וכתובת של אחד העשירים הגדולים, הם קבעו ביניהם להפגש כאן שנית בעוד כשעתיים, מיד חתנו אץ לדרך ישידות למבצרו של הגביר, טידה ענקית מוקפת בחומת ענק, שער ענק שהיה סגור ע"י בריח ומנעול, ורק חלון קטן היה פתוח לחצר, ומתוכו בצבץ ראשו של השומר, שלום עליך מר! האם אפשר להכנס פנימה ולהפגש עם אדונך? שאל האברך, לא ולא, אין לו זמן לפגישות, אך הוא השאיר עיבור ועבור כל מי שכמותך, סך 5 רובל תהיה בריא ולהתראות! לא, אמר האברך, אינני רוצה כסף כלל, אז מדוע באת לכאן שאלו, השומר, לפגוש את אדונך! השיב, המתן מעט, אמר השומר, לקח את שפופרת הטלפון וצלצל לאדונו, ואמר לו: "כבוד האדון, נמצא פה אברך צעיר שמתעקש לפגושך, ולא מוכן לקבל את הכסף", "תן לו עשרה רובל ושלח מכאן" אמר האדון, האברך שמע את כל הדו שיח ביניהם, והחל להתערב, "תגיד לו שלא באתי בשביל כסף ואינני רוצה את העשרה רובל, באתי אך ורק לפגוש את אדונך", שמע האדון את מוצא פיו של האברך, והחליט להעניק לו 50 רובל סכום מכובד, העיקר שיניחו לנפשו וילך, אך האברך נשאר בעקשנותו, "אינני רוצה ואינני מעונין לקחת את הסכום הנ"ל כי המטרה שלי היא ברורה לחלוטין להפגש עם האדון" אמר בטון בוטח, האדון שכל הענין נראה לו מוזר מאד גברה סקרנותו ורצה לדעת מה רוצה האברך ממנו, "טוב הכנס אותו פנימה והעלהו לדרי" "כן ידידי הצעיר מה רצונך פתח פיה ויאירו דברידך!" כאן החל האברך לפתוח פיו ובהתרגשות עצומה יצא מילים אלו מפיו: "כבוד אדוני היקר האם שמעת את קולות הבכי והנהי של התורה הצוחת בראש חוצות, והוועקת מי יגאלני ויציאני מאפיליה לאורה, שרויה אני בשאול תחתיה כרצפה הנרמסת, ולכן באתי אליכם, כי שמעתי שחכם אדירים הינך, ויש לך נסיון רב בתורת ישראל, ובהחזקתה, ולכן באתי להתייעץ עם כבודו, מה ניתן לעשות ברגעים קריטיים אלה, שבכל רגע ורגע התורה עומדת על סף סכנה" וכך המשיך ביתר התרגשות להסביר לגביר את הסכנה הצפויה לישיבה של חותנו שעלולים אנו לאבד חלילה את התורה עצמה, עיני הגביר לא משו מקלסתר פניו הבערות כלפיד אש, עד שדבריו הלווחשים עשו רושם עז ונכנסו עמוק עמוק אל נבכי ליבו, עד שחש שהוא כאילו השוות העיקרי בתורת ישראל, מיד קם מכסאו הלך לחדר הסמוך ושלף מהכספת סכום עתק ומסרו לאברך הצעיר, רבי יוסף כהנמן, לאחר הבעת תודה, יצא את ביתו, לכיוון התחנה המרכזית, חותנו כבר המתין לו בקוצר רוח, לדעת מה וכמה הצליח להוציא מהגביר הקשות, שיותר מחמשה רובל אף אחד לא הצליח להוציא, אך הפעם נכונה לו הפתעה גדולה, כששמע את הסכום הגדול שקיבל, איך עשית? נפלטו המילים הראשונות, לאחר שקיבל הסבר מפורט, תפס אותו הרב בשתי ידי וואמר לו: "שמעני חתני היקר יש לך עתיד מזהיר בחיים, אתה עוד תהיה השגור הטוב ביותר שידעו מאודם עסקני הצבור, התנבא ולא ידע מה, אך חלק גדול מהברכה התקיימה". (נאות דשא)

ועל הכל...

"פרפראות"

באחד הימים עמד רבי משולם דוד סולוביצ'יק זצ"ל ראש ישיבת בריסק, ליד לוח מודעות והבחין במודעה בה הוכתר פלוני בתארים רבים המפריזים על המידה. נענה ואמר: 'מעניין למה לא כתבו אודותיו שהוא גם "אור מוצל מאש"...תהה מלווהו ושאל: 'הרי האיש כלל לא היה בשואה, ומה שיך לכתוב עליו מה שאין לו אחיזה במציאות?!'. הגיב רבי דוד ותמה: 'זכי כל שאר התארים הכתובים כאן, הם כן נכונים?' ... ("אחרון דור דעה")

"ענין של טעם"

טעם למנהג שמכסים פני הכלה קודם החופה דכמו בעת אמירת שמע ישראל מכסין הפנים להורות על אמונתנו הפשוטה ביחודו ואנו מתייחדים אליו ולא לשום עבודה וזה ח"ו כמו כן האשה מקבלת על עצמה להיות מיוחדת ונמסרת רק לבעלה ולהיות אסורה לכל העולם. (מסעמים)

"מפי כתבם"

נצייר לעצמנו יהודי זקן לפני מאה וחמשים שנה, מתאר לנכדו מהו "גן עדן". יש שם מקום מגורים מסודר, במקום אחד מהקיר יוצאים מים קרים, במקום שני יוצאים מים חמים... אין צורך לטרוח ולשאוב מים מהבאר. אם רוצים לבשל אין צורך לטרוח בהבערת האש, מניחים את הסיר במקום המיועד - והוא מתבשל... וכשהגברים מתלכלכים, מניחים אותם בארגז מיוחד והם יוצאים משם נקיים... הרגלי החיים שלנו כיום, הם בעצם "גן עדן על אדמות", ומכל מקום אין אנו מתפעלים מקיומם. אין זאת אלא מפני ההרגל. התפיסה שלנו לגבי העין, כמו לגבי רמת החיים בה אנחנו מורגלים, וכמו לגבי מציאות השמש והירח, לכל מציאות העולם הזה - היא תפיסה של ילד בן חמש! הנביא ישעיה מתלונן על כך ואומר: "ותהי יראתם אותי, מצות אנשים מלומדה" (ישעיה כט, ג). הנביא לא מתלונן רק על קיום מצוות מעשיות הנעשות כמצות אנשים מלומדה, אלא על "יראתם אותי" - על יראת שמים, אפילו יראת שמים, גם היא יכול להיות "מלומדה" - להיעשות מתוך הרגל, בלי מחשבה! התפיסה שלנו בקב"ה, בסידור ובחומש, גם היא תפיסה של ילד בן חמש. זהו "רחוקים" ממש - עובדים את הקב"ה ממרחק של שלושים שנה - מאז שהכירו אותו לראשונה. רק מי "שנתקרו בו אלי מחדש" - מי שהתחדש עכשיו - הוא הוא "קרוב"! בכל שבת אנו אומרים "נשמת", אילו היינו שמים לב לכל מילה ומילה, היינו מלאי התפעלות. החפץ-חיים שאל פעם: האם שמנו לב שבברכת הטוב והמטיב הנאמרת בברכת המזון ישנן חמש-עשרה בקשות? "הוא יגמלנו לעד: לחן, ולחסד ולרחמים, ולרווחה, הצלה והצלחה, ברכה ומלשון בריכה, שפע של חסד" וישועה, נחמה, פרנסה וכלכלה [גם אם יש פרנסה, לא תמיד יש לו לאדם כלכלה, במה לכלכל את עצמו]. ורחמים וחיים ושלוש, וכל טוב ומכל טוב לעולם אל יחסרנו" - האם שמנו לב לכל הבקשות הללו? לא. ומדוע - מפני שהתרגלנו לברך ברכת המזון כבר בנן הילדים. וזה עבודת האלול - לעקור את ה"מלומדה". להיות בבחינת "בתולה", בבחינת "בעלי תשובה שנתקרו בו אלי מחדש". לעורר את החיבה בעבודת ה' כמו חיבה של תינו לבלות. הרגשה של חידוש, לגשת לעבודת ה' כאילו זו הפעם הראשונה שניגשים לסידור, להתפעל מכל הלכה, מכל ברכה ומכל הרגשה ורחינות. כי ההתחדשות היא כח התשובה, זהו אדם חדש לגמרי וזה עבודת האלול. (רבי שמשון פינקוס זצ"ל)

"מקום לשאלה"

שאלה: איך יתכן מים שאובים, שיהיו לכתחילה כשרים לטבילה, בלי כל השקפה, ובלי שום המשכה, ותוספת מים כשרים כלל, רק כמו שהם שאובים ממש?

תשובה: מים שאובים שנעשו קרה והפשידו, כשרים לטבילה. (אבן בחי' שערי שלום)

מפתחמי אורייתא

פתגמים, נצנוצי מחשבה, ורעיונות בדרכה של תורה

ראוי לו לאדם שיחמול על דיבורו, יותר מחמלתו על ממונו. (הרמב"ם)
אם אין גחלי יראת השמים - הם שהסיקו את תנור הלב, הכל קר וצונן. (הסבא מנובהרדוק)
כל השנה צריך אדם להתנהג כמו בחודש אלול, ואלול עצמו הרי 'אלול' הוא. (רבי ישראל סלנט)